

Bělorusko a Uzbekistán jsou dvě bývalé sovětské republiky, kde lidé dodnes dostávají trest smrti a následně se koná poprava. Tomuto tématu se pravidelně věnují zprávy organizace na ochranu lidských práv Amnesty International. Jedna z těchto zpráv se dokonce jmenovala „Bělorusko a Uzbekistán: poslední kati“ a obecně se tam rozebíraly i tendence ke zrušení trestu smrti v postsovětském prostoru.

z popravy. A s tím musí žít. Ani oni, ani jejich advokáti nejsou informováni o průběhu soudního procesu a rozhodnutích ohledně jejich žádostí o udělení milosti.

Vězně z cely v „budově smrti“ vedou do oddělené místnosti. „Dávám rozkaz ke splnění rozsudku smrti“, vzpomíná plukovník Alkajev. „Vězeň ovšem ani v tuto chvíli neví, kdy se to stane. Pak mu zavážou oči a odvedou ho do jiné místnosti. Člověk, jenž tam na něj čeká, mu střílí do týlní části hlavy...“

Vykonavatelé rozsudků smrti (nebo stručně řečeno kati) jsou prý psychologicky připraveni natolik dokonale, že poté, co se

právě v této otázce mělo strach z přísných pravidel Rady Evropy.

MOSKVA: BESLANSKÝ TERORISTA KULAJEV – NA OHNIVÉM OSTROVĚ

V srpnu 2006 bylo definitivně rozhodnuto: Nurpaši Kulajev, jediný terorista, jenž byl odsouzen v kauze tragického přepadení školy v severoosetském Beslanu, si bude odpykávat trest v nápravním zařízení číslo 5 (rusky zkráceno IK-5), které je známo pod jménem „Bělozerská pětka“ na

ostrově Ohnivý (Bílé jezero) ve Vologodské oblasti.

Podle informace z policejních zdrojů ještě koncem července přivezli odsouzeného do tohoto vězení. „Aby se předešlo různým excesům, byl odsouzený přivezen ve speciálním vlaku pod jiným příjmením,“ sděluje agentura Interfax. Zároveň odmítla vologodská vězeňská správa potvrdit tuto informaci s tím, že údaje jsou přísně tajné. V důsledku teroristického přepadení v Beslanu 3. září 2004 zahynulo 331 lidí. Koncem května 2006 Nejvyšší soud Severní Osetie udělil Kulajevovi doživotní trest odnětí svobody. Předseda soudního senátu Tamerlan Aguzarov tenkrát řekl:

„Soud dochází k závěru, že zločiny spáchané Kulajevem musí být potrestány výjimečným trestem smrti. Ale vzhledem k nařízení Ústavního soudu Ruska z 2. února 1999, které stanovuje, že trest smrti nelze používat, soud vynáší Kulajevovi rozsudek ve formě doživotního trestu odnětí svobody s odpykáním trestu ve vězení se zvláštním režimem.“

Ve věznicích na ostrově Ohnivý žijí zločinci odsouzení na doživotí. Od roku 1994 to byla první věznice v Rusku, kam začali umísťovat takovýto kontingent trestanců. Jinak v Rusku odsouzení na doživotí jsou obvykle internováni do pětice „kolonií“. Jde o již zmíněnou „pětku“ (která má navíc zvláštní šifrovací označení OE 256/5) a další vologodskou (OE 256/21), permskou (BK 240/2, má lidovou přezdívku „Bílá labuť“; je známá také tím, že zde zemřel smutně proslulý čečenský terorista Salman Radujev); mordovskou (ZH 385/1 a orenburskou (JK 25/6, tzv. Černý delfín) věznicí.

Nikdo s jistotou neví, odkud pocházejí tyto poetické názvy – Ohnivý ostrov, Bílá labuť, Černý delfín... Buď je to trestanecký žargon či folklor, nebo černý humor pracovníků ruské vězeňské služby. Anebo výsledek jejich společné tvorby na těchto od civilizace zcela odříznutých pochmurných místech.

Alexandre DATII

Bývalý SSSR: POPRAVOVAT, NEBO ODSUZOVAT NA DOŽIVOTÍ? Minsk: POPRAVČÍ ŠTRÍLÍ „SMRTNÍKOVI“ DO HLAVY...

Podle slov představitelů AI nejsou přesné údaje o popravených. Uzbečtí ochránci lidských práv mluví přibližně o 200 popravách ročně. Podle informací plukovníka Olega Alkajeva, který byl v letech 1996 až 2001 šéfem hlavní minské věznice (sloužící především pro účely výkonu vyšetřovací vazby) a byl velitelem komanda vykonávajícího tresty smrti, bylo během pěti let popraveno 134 odsouzených. Ve většině případů rozsudek smrti padá, když se jedná o úmyslnou vraždu spáchanou se zvláštní krutostí.

Uzbekistán stejně jako Bělorusko ratifikoval První fakultativní protokol k Mezinárodnímu paktu o občanských a politických právech. Znamená to, že země přiznává, že v kompetenci lidskoprávní Komise OSN je právo dostávat individuální stížnosti od lidí, kteří se nacházejí pod jurisdikcí tohoto státu a tvrdí, že jsou oběťmi porušení lidských práv uvedených ve zmíněném Paktu.

Přesto ale Amnesty International ví minimálně o 14 případech, kdy v Uzbekistánu byli popraveni vězni přesto, že Komise OSN (poté, co obdržela jejich stížnosti ohledně vážných porušení lidských práv) se obracela na uzbecké úřady s požadavkem popravu pozastavit.

Podle údajů organizace mají vězni v „budově smrti“ v Minsku stálý strach

popravy zúčastní, mohou bez problémů jít s dětmi třeba do zoo, říká Alkajev. Příbuzné popravených nikdo neinformuje, stejně jako samotné odsouzené k smrti. Příbuzní se o tom často dozvídají až několik měsíců poté. Nedostávají však žádné osobní věci popraveného a také nemají právo vědět, kde je pochován.

„Nemůžu prozradit to místo, protože je to tajemství,“ tato slova Alkajeva jsou citována ve zprávě AI. „Pokud bych to řekl, okamžitě tam půjdou matky, bratři a sestry s lopatami, aby těla popravených vykopali. Tohle není přípustné.“

Děvět bývalých sovětských republik, na rozdíl od Běloruska a Uzbekistánu, již trest smrti zrušilo. V Kazachstánu, Kyrgyzstánu, Tádžikistánu a Ruské federaci platí moratorium na tento trest. Když v roce 1996 vstoupilo Rusko do Rady Evropy, zavázalo se, že během tří let trest smrti zruší. To se ale dodnes nestalo.

Před časem Rusko zase porušilo své závazky jako členská země Rady Evropy a vyhostilo dva lidi do Tádžikistánu a Uzbekistánu, kde tyto osoby byly odsouzeny k trestu smrti. „Mezinárodní amnestie“ důrazně vyzývá Moskvu k provedení nezbytných opatření s tím, aby její praxe vyhoštění a extradice odpovídala smluvním závazkům. Vzhledem ke skutečnosti je to asi jen zbožné přání. Pokud se zamyslíme nad tím, jaká je pozice Ruska ve válce v Čečensku, bylo by docela divné, kdyby